

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

Warszawa, dnia 21 listopada 2017 r.

BADK/DPK/133/60/17 WW
P9-37/17

Nr: 33022	Data wpływu petycji 20 września 2017 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 20 listopada 2017 r.

PROBLEMY SPOŁECZNE

TEMAT

ZAPOBIEGANIE PORNOGRAFII

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja indywidualna

A. R. – osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w sprawie uchwalenia przepisów o zapobieganiu pornografii.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJĘ:

Przedmiotem petycji jest wniosek dotyczący uchwalenia przepisów o zapobieganiu pornografii. Autor petycji postuluje o ustanowienie regulacji prawnych, w zakresie wprowadzenia nakazu zasłaniania produkcji pornograficznych sprzedawanych w handlu detalicznym oraz zakazu reklamy bielizny osobistej i strojów kąpielowych z udziałem modelek i modeli.

Wnoszący petycję wnioskuje, żeby publikacje pornograficzne (gazety, płyty) wystawione na sprzedaż w kioskach i salonikach prasowych były w ciemnych, nieprzezroczystych i szczelnie zamkniętych opakowaniach, widoczny może być jedynie ich tytuł. Obowiązek ten powinien być nałożony na producentów, pośredników i sprzedawców.

W ocenie autora petycji, reklama bielizny osobistej i strojów kąpielowych przez modelki/modeli uwłacza ich godności oraz poniża człowieka, dlatego też bielizna może być promowana bez udziału modeli, jako osobna odzież.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 41 ust. 1 stanowi, że każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 ze zm.), dalej: „k.k.”, w rozdziale XXV (art. 197–204) określa kary za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.

Odpowiedzialność karna grozi każdemu, kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne albo rozpowszechnia je w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi lub udostępnia mu przedmioty o takim charakterze. Za popełnienie tych czynów grozi kara pozbawienia wolności do lat 3 (art. 200 § 3). Taką samą karę przewidziano dla prowadzącego reklamę lub promującego działalność polegającą na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi osobie poniżej lat 15 (art. 200 § 5).

Publiczne prezentowanie treści pornograficznych – w sposób narzucający ich odbiór osobie, która tego sobie nie życzy – zagrożone jest grzywną, karą ograniczenia wolności albo pozbawieniem wolności do lat 2 (art. 202 § 1). Dla sprawcy, który w celu rozpowszechniania produkuje, utrwała lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, przewidziano karę pozbawienia wolności od lat 2 do 12 (art. 202 § 3).

Utrwalanie treści pornograficznych z udziałem osoby małoletniej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10 (art. 202 § 4). Przesłupstwo przechowywania, posiadania lub uzyskania dostępu do treści pornograficznych z udziałem małoletniego, zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (art. 202 § 4a).

Sankcje karne obejmują produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, przechowywanie lub posiadanie treści pornograficznych przedstawiających wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej. Za czyny te grozi grzywna, kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 (art. 202 § 4b). Karze wskazanej wyżej, podlega sprawca, który w celu zaspokojenia seksualnego uczestniczy w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 202 § 4c). Sąd może orzec przepadek narzędzi lub innych przedmiotów, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstw określonych w § 1–4b, chociażby nie stanowiły własności sprawcy (art. 202 § 5).

Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2017 r. poz. 1414) w art. 4 pkt 17 zawiera definicję reklamy, którą jest przekaz handlowy, pochodzący od podmiotu publicznego lub prywatnego, w związku z jego działalnością gospodarczą lub zawodową, zmierzający do promocji sprzedaży lub odpłatnego korzystania z towarów lub usług, reklamą jest także autopromocja.

Zakazane jest nadawanie przekazu handlowego (art. 16b ust. 1–3):

1) wyrobów i rekwizytów tytoniowych, produktów je imitujących oraz symboli związanych z używaniem tytoniu, w zakresie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych,

2) napojów alkoholowych określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

3) świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej udzielanych wyłącznie na podstawie skierowania lekarza,

4) produktów leczniczych w zakresie ustawy – Prawo farmaceutyczne,

5) gier cylindrycznych, gier w karty i w kości, zakładów wzajemnych, gier na automatach uregulowanych w ustawie o grach hazardowych,

6) substancji psychotropowych lub środków odurzających oraz środków spożywczych lub innych produktów w zakresie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W odniesieniu do małoletnich – zakazane jest nadawanie przekazów handlowych:

1) nawołujących bezpośrednio do nabywania przez nich produktów lub usług,

2) zachęcających do wywierania presji na rodziców lub inne osoby w celu skłonienia ich do zakupu reklamowanych produktów lub usług,

3) wykorzystujących zaufanie, jakie pokładają oni w rodzicach, nauczycielach i innych osobach,

4) w nieuzasadniony sposób ukazujących ich w niebezpiecznych sytuacjach oraz oddziałujących w sposób ukryty na podświadomość.

Przekaz handlowy nie może:

1) naruszać godności ludzkiej oraz zawierać treści dyskryminujących ze względu na rasę, płeć, narodowość, pochodzenie etniczne, wyznanie lub światopogląd, wiek czy orientację seksualną oraz niepełnosprawność,

2) ranić przekonań religijnych lub politycznych,

3) zagrażać fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich,

4) sprzyjać zachowaniom zagrażającym zdrowiu, bezpieczeństwu lub ochronie środowiska.

Zabronione jest rozpowszechnianie audycji lub innych przekazów zagrażających fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc (art. 18 ust. 4).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) w art. 3 ust. 1 za czyn nieuczciwej konkurencji uznaje działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża ono lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta.

Na mocy art. 16 ust. 1 czynem nieuczciwej konkurencji w zakresie reklamy jest w szczególności reklama:

1) sprzeczna z przepisami prawa, dobrymi obyczajami lub uchybiająca godności człowieka oraz wprowadzająca klienta w błąd i mogąca wpłynąć na jego decyzję co do nabycia towaru lub usługi,

2) odwołująca się do uczuć klientów przez wywoływanie lęku, wykorzystywanie

przesądów lub łatwości dzieci,

3) wypowiedź, która, zachęcając do nabywania towarów lub usług, sprawia wrażenie neutralnej informacji,

4) stanowiąca istotną ingerencję w sferę prywatności, w szczególności przez uciążliwe dla klientów nagabywanie w miejscach publicznych, przesyłanie na koszt klienta niezamówionych towarów lub nadużywanie technicznych środków przekazu informacji.

PRACE LEGISLACYJNE:

Sejm pracował nad 3 petycjami powiązаныmi z prezentowaną petycją w sprawach:

1) zapobiegania pornografii (petycja Nr BKSP-145-193/17 z 11 marca 2017 r.),

2) zmiany art. 202 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (petycja Nr BKSP-145-210/17 z 2 kwietnia 2017 r.),

3) uchwalenia ustawy o zapobieganiu ciężkim przestępstwom seksualnym wymierzonym przeciwko dzieciom i kobietom (petycja Nr BKSP-145-222/17 z 29 kwietnia 2017 r.).

Komisja do Spraw Petycji rozpatrzyła wskazane wyżej petycje i nie uwzględniła żądania będącego przedmiotem petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sąd Najwyższy w wyroku z 23 listopada 2010 r. w sprawie o sygn. akt IV KK 173/10 wskazał, że znamię „treści pornograficzne” użyte w dyspozycji art. 202 § 3 k.k. jest pojęciem prawnym, a nie medycznym czy seksuologicznym.

Zdaniem Sądu Najwyższego „treści pornograficzne” w rozumieniu art. 202 k.k. to zawarte w utrwalonej formie (np. film, zdjęcia, czasopisma, książki, obrazy) lub nie (np. pokazy na żywo), prezentacje czynności seksualnych człowieka (zwłaszcza ukazywanie organów płciowych człowieka w ich funkcjach seksualnych), i to zarówno w wymiarze niesprzecznym z ich biologicznym ukierunkowaniem, jak i czynności seksualnych człowieka sprzecznych z przyjętymi w społeczeństwie wzorcami zachowań seksualnych.

W opinii Sądu Najwyższego dzieła artystyczne, a także dzieła naukowe mogą jednocześnie zawierać treści pornograficzne, zaś brak karalności produkcji, prezentacji i rozpowszechniania takich dzieł, wynika, jak się wydaje, z istnienia pozaustawowego kontratypu sztuki i nauki.

W ocenie Sądu Najwyższego istotą pornografii jest przekaz określonej idei (treści), a nie jedynie udokumentalizowanej rejestracji określonego wydarzenia faktycznego.

Ponadto, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że sformułowanie „treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy” użyte w art. 202 § 3 k.k. obejmuje swoim zakresem

także przedstawianie odegranych przez aktorów scen przemocy powiązanych z treściami, o którym mowa w powołanym wyżej przepisie, jak też tego rodzaju sceny wytworzone za pomocą różnych innych technik wizualizacji.

Interpelacja poselska nr 12813 z 2 czerwca 2017 r. do ministra sprawiedliwości w sprawie modyfikacji art. 202 § 4c Kodeksu karnego, w celu penalizacji działań organizatorów przedstawień pornograficznych z udziałem małoletnich. Resort poinformował m.in., że w aktualnym stanie prawnym istnieje podstawa pociągnięcia do odpowiedzialności karnej zarówno organizatorów prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego (w formie utrwalonej, jak i na żywo), niezależnie od tego jaki charakter przybierze (otwarty – skierowany do niedającej się z góry określić liczby osób, czy zamknięty), jak i odbiorców tego typu prezentacji. Powyższa konstatacja jest w pełni zasadna, mimo że dyspozycja art. 202 k.k. nie posługuje się wprost znamieniem „organizuje”. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że w ramach pojęcia „organizowanie” mieści się wiele złożonych i zróżnicowanych czynności, prowadzących w efekcie końcowym do prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego, przypisanie odpowiedzialności karnej osobom je realizującym, jest możliwe przy wykorzystaniu konstrukcji z przepisu art. 18 k.k., określającego znane prawu karnemu tzw. zjawiskowe formy popełnienia przestępstwa.

INFORMACJE DODATKOWE:

Nowelizacja Kodeksu karnego (ustawa z 4 kwietnia 2014 r., Dz. U. poz. 538, weszła w życie 26 maja 2014 r.) implementowała dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW z dnia 22 grudnia 2003 r. dotyczącą zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej. Dostosowano przepisy prawa karnego do Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (zwana Konwencją z Lanzarote) oraz do Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, w zakresie zwalczania przestępstw związanych z pornografią dziecięcą.

Na mocy nowelizacji art. 202 k.k. zwiększono wymiar kary pozbawienia wolności z 1 roku do 2 lat za publiczne prezentowanie treści pornograficznych (§ 1). Zaostrzono sankcję za produkcję, utrwalanie, sprowadzanie, przechowywanie, rozpowszechnianie, posiadanie lub prezentowanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego albo treści pornograficznych związanych z prezentowaniem przemocy lub z udziałem zwierząt. Maksymalny wymiar kary pozbawienia wolności podniesiono z 8 do 12 lat (§ 3). Ponadto,

dodano § 4c, w myśl którego karze grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 podlega sprawca, który w celu zaspokojenia seksualnego uczestniczy w prezentacji treści pornograficznych z udziałem małoletniego.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782 ze zm.) w art. 1 ust. 2 pkt 4 stanowi, że do podstawowych zadań Policji należy wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Policja podejmuje czynności operacyjno-rozpoznawcze w zakresie zapobiegania, wykrywania, ustalania sprawców, a także uzyskiwania i utrwalania dowodów przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, gdy pokrzywdzonym jest małoletni lub gdy treści pornograficzne, o których mowa w art. 202 k.k., obejmują udział małoletniego (art. 19 ust. 1 pkt 3a).

Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 862 ze zm.) określa szczególne środki ochrony przeciwdziałające zagrożeniom przestępczością na tym tle (art. 1). W rozumieniu ustawy przestępczość na tle seksualnym obejmuje przestępstwa przeciwko wolności seksualnej wymienione w rozdziale XXV Kodeksu karnego, z wyłączeniem przestępstw określonych w art. 2.

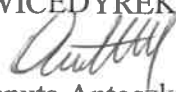
Szczególnymi środkami ochrony, o których mowa w art. 1, są:

- 1) Rejestr Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym,
- 2) obowiązki pracodawców i innych organizatorów w zakresie działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi oraz określenie miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym.

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz